

Naturvernforbundet i Rana og omegn

Naturvernforbundet i Rana og omegn
v/ styremedlem Dag Johansen
Skogveien 36
8613 Mo i Rana

Mo i Rana 11.07.2018

Olje- og energidepartementet
Seksjon for konsesjoner
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
e-post: postmottak@oed.dep.no

Kopi: Norges vassdrags- og energidirektorat
0301 Oslo
e-post: nve@nve.no

Klage på Norges vassdrags- og energidirektorats vedtak av 19.06.2018, mottatt 20.06.2018:

Tillatelse til å bygge Silåga kraftverk i Rana kommune.

NVE ref.nr.: 201401099

Klagefrist: 11.07.2018

Naturvernforbundet i Rana og omegn vil herved påklage NVE sitt vedtak om å gi Heinbergåga Kraft AS tillatelse til å bygge Silåga kraftverk i Rana kommune. Vi har vært i kontakt med saksbehandler i NVE og er kjent med at saken kommer til behandling i Olje- og energidepartementet da Rana kommune har levert innsigelse på prosjektet. Etter vår vurdering har NVE i sitt vedtak ikke tatt hensyn til:

- 1) samlet belastning på vassdragene i Rana kommune
(jfr. Naturmangfoldlovens §10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)),
- 2) at antall dager med minstevannføring potensielt kan bli langt flere enn søker har oppgitt
- 3) kunnskapsmangelen vedr. virkningen på naturmangfoldet av tiltaket
(jfr. Naturmangfoldlovens §8 (kunnskapsgrunnlaget) og §9 (føre-var-prinsippet)),
- 4) tiltakets negative påvirkning på verdifullt naturmangfold og brudd med Norges internasjonale forpliktelser i Bern-konvensjonens liste II
- 5) overvurdert den samfunnsmessige verdien av et evt. Silåga kraftverk og tilsvarende undervurdert skader og ulemper for allmenne og private interesser
(jfr. Vannressurslovens §25).

1) Samlet belastning på vassdragene i Rana kommune

Rana kommune har allerede avgitt betydelige kraftressurser til storsamfunnet, gjennomsnittlig rundt 2600 GWh i året som er ca. 2% av Norges totale kraftproduksjon. Silåga, som renner ut i Grønnfjellåga, er ett av få gjenværende større vassdrag i vannområdet Ranfjorden som renner fritt uten inngrep i vannløpet. Området er også lett tilgjengelig for lokalbefolkningen i et lett synlig landskap fra den stedvis nærliggende Kvanndalsveien. Naturvernforbundet mener at grensen for å ofre mer av Rana-naturen til kraftutbygging for lengst er nådd.

2) Antall dager med minstevannføring kan potensielt bli langt flere enn Heinbergåga Kraft AS har oppgitt

NVE har gitt konsesjon til det mest omfattende alternativ 1 på 6,0 GWh/år som vil redusere vannføringen i Silåga betydelig i 2,7 km fra inntaksdammen til innløpet i Grønnfjellåga og påvirke/legge beslag på 42 dekar i anleggsperioden, 6 dekar permanent rundt rørgaten på 1750 meter. Av kraftverksøknaden til Heinbergåga Kraft AS, vedlegget fra Sweco ("Teknisk hydrologi...") tabell 9, side 18 står det at vannføringen i Silåga i gjennomsnitt vil være redusert til 41,8 % av naturlig vannføring etter en evt. utbygging. Men utfra figur 19 på samme side ("Månedsmiddel vannføringer (1946 – 2006) i m³/s før og etter tiltak") og det faktum at den planlagte Peltonturbinen har maksimal slukeevne på 2,1 m³/s så finner Naturvernforbundet i Rana og omegn grunn til å stille et stort spørsmålstegn ved de oppgitte vannføringene i tabell 9. For ifølge figur 19 er det bare i juni måned at kraftverket gjennomsnittlig kjører på maksimal slukeevne. Figur 19 viser at både i mai, juli, august, september, oktober, november og desember måned har kraftverket rikelig med overskuddskapasitet til å kjøre ned mot minstevannføring hele tiden (5-persentilen, hhv. 0,224 m³/s fra 1/5 til 30/9 og 0,052 m³/s fra 1/10 til 30/4).

Regner en etter det NVE skriver i "Bakgrunn for vedtak" side 19, "Hydrologiske virkninger av utbyggingen", i et middels vått år, kommer vi til at kraftverket vil kunne kjøre på minste driftsvannføring eller mer i $365 - (155 + 59) = 151$ dager i året. Omgjort i måneder blir det fem hele måneder pr. år i gjennomsnitt med minstevannføring. I år med mer nedbør enn gjennomsnittet, reduseres tallet 155 (dager med mindre vannføring enn minste driftsvannføring (0,2 m³/s) pluss minstevannføring) uten at nødvendigvis antall dager med overløp i dammen, 59, øker. Våtere vær fører m.a.o. til flere dager med minstevannføring.

Naturvernforbundet mener på denne bakgrunn det er berettiget å spørre om søker bevisst har pyntet på tallene om vannføringen i Silåga etter utbygging. Vi synes også det er oppsiktsvekkende at en fagmyndighet som NVE ikke har sett dette poenget. Langt flere dager med minstevannføring enn oppgitt vil selvfølgelig forverre de økologiske konsekvensene av en evt. kraftutbygging i vassdraget, noe som ikke er vurdert verken av søker eller NVE.

3) Kunnskapsmangel

Den biologiske mangfoldundersøkelse i forbindelse med Silågasøknaden ble foretatt av det private firmaet Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser den 22. og 23. juli i 2008. I utgangspunktet er Naturvernforbundet sterkt kritisk til at private firmaer, finansiert av utbygger, får stå for naturmangfoldundersøkelsene til søkere om kraftutbygging. Det ligger i sakens natur at disse private firmaene har interesse av nye oppdrag og derfor "ikke vil gjøre seg vanskelige" for utbyggerinteressene. Undersøkelsene kan derfor bli overfladiske og konsekvensanalysene tildekkende. En langt mer tillitvekkende ordning for allmennheten hadde vært om uildede, offentlige instanser som universiteter og høyskoler med biologisk fagkrets stod for undersøkelsene etter pålegg fra NVE og finansiering fra det offentlige.

Når det er sagt så vil Naturvernforbundet i Rana og omegn likevel si at Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser ser ut til å ha foretatt en av de bedre og ærlige biologiske mangfoldundersøkelser vi har sett i kraftutbyggingsøknader selv om vi er uenig rapportens verdi- og konsekvensvurderinger.

I Spikkeland's rapport side 8 står det at, sitat: "Det ikke er foretatt prøvafiske". Heinbergåga Kraft AS skriver på sin side i søknaden vedr. vintermånedene at, sitat side 57: "Det er en viss risiko for at deler av elva kan bunnfryse og dermed drepe fisk og bunndyr" og på side 69: "Planlagt slipp av minstevannføring i Silåga tilsvarende 5-persentile sommer og vinter, henholdsvis 0,224 og 0,052 m³/s, ansees nødvendig - og *muligens tilstrekkelig* (vår utheving) - for å kunne trygge leveområdene for fisk, bunndyrfauna, karplanter, lav- og moseflora som er nært knyttet til kulper, fosser og stryk i vassdraget." Sitat slutt. Vannfaunaen i Silåga er m.a.o. ukjent og med potensielt hardere drift av kraftverket enn offisielt oppgitt i søknaden, jfr. vårt punkt 2) over, så er konsekvensene for livet i Silåga ukjente og sannsynlig mye større enn det som er lagt til grunn i NVE sitt tildelingsbrev. Naturmangfoldlovens §8 (kunnskapsgrunnlaget) og §9 (føre-var-prinsippet) må derfor komme til anvendelse og konsesjonen inndras.

Spikkelandrapporten uttrykker videre usikkerhet på forekomsten av rødlistearter i vegetasjonen rundt Silåga, sitat side 13: "Potensiale for funn av ytterligere rødlistearter av karplanter, moser og lav vurderes som lav." M.a.o. er området ikke tilstrekkelig kartlagt. Bekkekløften og bergveggen i Silåga (F09), Kjeldebekken, er trang og kalkrik med verdi viktig B. Den er heller ikke tilstrekkelig undersøkt av Spikkeland, sitat side 14: "Det er potensial for flere kravfulle og kanskje også rødlistede arter her, iflg. Naturbasen." Også Fylkesmannen i Nordland påpeker i sin høringsuttalelse mangelfulle undersøkelser av vegetasjonen i bekkekløften, sitat: "Bekkekløften i Silåga,.....en trang kløft på kalkrik grunn med innslag av enkelte typiske og kravfulle arter, men hvor potensialet for flere kravfulle, og kanskje også rødlistede arter, er til stede." (gjengitt i NVE "Bakgrunn for vedtak" side 10). Også utilstrekkelig kunnskap om rødlistearter i vegetasjonen langs Silåga viser at Naturmangfoldlovens §8 og §9 må komme til anvendelse.

4) Negativ påvirkning på naturmangfold av stor verdi

Spikkelandrapporten lister opp sju rødlistearter pattedyr og fugler innenfor definert influensområde i Silåga (side 13), har observert hekkende fossefall som står på Bern-konvensjonens liste II, innrømmer mangelfull kunnskap/undersøkelser på potensielle rødlistearter karplanter, moser og lav samt rødlistearter nede i selve den kalkrike bekkekløften (se over), beskriver et betydelig innslag av rik vegetasjon (side 15) og rikt dyreliv (side 16) og erkjenner at frie elveløp i seg selv er en rødlistet naturtype i kategori NT - nær truet (side 15). Likevel konkluderer rapporten med at Silåga-området har middels verdi. Dette avviker vesentlig fra en uhildet miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune forfattet av Mork, K. og medarbeidere (Multiconsult rapport 2009) der delfelt 26, Grønnfjellåga, midtre og nedre del, er gitt stor verdi for tema naturmiljø, jfr. Spikkelandrapporten side 16.

Fossefall med utflytne unger ble registrert i Silågavassdraget under befaringen 22. – 23. juli i 2008. Funn av arter på Bernliste II kvalifiserer i seg selv et økosystem til å være av stor verdi, jfr. vedlegg 1 i Spikkelandrapporten. Videre forplikter Bern-konvensjonen - som Norge har underskrevet sammen med 50 andre land - den forplikter Norge til å totalfredede de truede dyreartene som står oppført i vedlegg II, dens levesteder og *særlig yngleplasser* (vår utheving). Om fossefallet konkluderer Spikkeland, sitat side 18: "Planlagt slipp av minstevannføring er trolig tilstrekkelig til å kunne sikre hekkeforekomster av fossefall" Dette

stemmer ikke med erfaringene til Norsk Ornitologisk Forening (NOF) som har fulgt fossekallen i en årrekke (se Morten Ree: ”Femti år siden fossekall ble valgt til vår nasjonalfugl” NOF 14.05.13). Hekkeplassene blir tvert imot sterk forringet eller ubrukelige etter småkraftutbygginger fordi vannføringen der i utgangspunktet har lite å gå på. Konesjon til Silåga kraftverk vil derfor være et brudd på Norges internasjonale forpliktelser i Bernkonvensjonens liste II.

Naturvernforbundet i Rana og omegn slutter oss til vurderingene som Fylkesmannen i Nordland og Nordland Fylkeskommune har gjort av konsekvensene for den verdifulle bekkekløften i Silåga etter en evt. utbygging (se side 11 og 13 i NVEs ”Bakgrunn for vedtak”). Naturkvaliteten i kløften er knyttet til kombinasjonen av den markerte kløftetopografien, et stabilt fuktig lokalklima og den relativt gamle skogen omkring. Reduksjon av vannføringen, sannsynligvis mer omfattende enn framstilt i Heinbergåga Kraft AS sin søknad, jfr. vårt punkt 2) ovenfor, kombinert med at kløften er sydvest-vendt, dvs. soleksponert, vil gjøre at forringelsen av naturtypen og dens artssammensetning med mulige ikke-registrerte rødlistearter må forventes å bli betydelig. Konsekvensene av lange perioder med minstevannføring kombinert med soleksponering er betydelig undervurdert i Spikkelandrapporten og av NVE.

Bekkekløften i Silåga er også, som Fylkesmannen skriver, spesiell i den forstand at den representerer innslag av kalkgranskog som ikke er registrert ellers på Nord-Helgeland og ellers bare to steder på Helgeland (i Vefsn). Kjeldebekken er derfor regionalt viktig, som Fylkesmannen påpeker. Vi vil avvise NVE sin karakteristikkk av landskapet på side 24 i ”Bakgrunn for vedtak” som direkte feil der det står, sitat: ”Selv om Rana kommune opplyser at Grønnfjellåga og sidevassdrag er et av de få gjenværende, tilnærmet urørte vassdrag, karakteriseres landskapet som vanlig for regionen.” Lenger ned på samme side skriver NVE: ”I bekkekløfta er det noen mindre fosser som ikke er synlig for de som ferdes på veien langs elva.” Logikken her, hvis en kan kalle det det, er tydeligvis: ute av syne, liten verdi.

5) Liten og mulig negativ samfunnsmessig verdi

Om den samfunnsmessige verdien av det evt. Silåga kraftverk skriver Heinbergåga Kraft AS i sin søknad på side 65, sitat: ”Silåga kraftverk vil gi økte skatteinntekter i form av selskapsskatt til Rana kommune, men på grunn av størrelsen på kraftverket vil grunnrente- og naturressursskatt ikke bli utløst...I driftsfasen vil det være behov for drift/vedlikehold av kraftverket, men dette vil ha begrenset omfang. På grunnlag av dette blir tiltaket vurdert til å ha liten positiv samfunnsmessig effekt.” Tiltakshavers egen vurdering av den samfunnsmessige effekten av tiltaket står i kontrast til NVE sin positive vurdering på side 26 i ”Bakgrunn for vedtak”.

Naturvernforbundet i Rana og omegn vil på vår side understreke tiltakshavers vurdering. Vi har pr. dato vært i telefonkontakt med bonde Benny Silåmo som driver gårdsbruk ved Kvanndalsveien. Han er i perioder avhengig av vanntilførsel fra Silåga opp mot 5000 – 6000 liter i døgnet i tillegg til at Silåga representerer et naturlig hinder for husdyrene hans. Hans sak er referert i NVEs ”Bakgrunn for vedtak” side 16, 17, 18 og side 25. Her står det på side 25 at Heinbergåga Kraft AS skal ha inngått avtale med Silåmo om ny vannforsyning med borebrønner og at arbeidet vil bli utført før anlegget starter opp. NVE avslutter med, sitat: ”Utfra hva som nå er lagt fram, synes spørsmålet å være avklart.” Benny Silåmo uttalte imidlertid i telefonsamtalen i dag at han ikke har mottatt noe skriftlig fra Heinbergåga Kraft AS i det hele tatt. Det finnes kort og godt ikke noen slik avtale om brønnboring. Han er derfor

berettiget bekymret for framtida til gårdsdriften. For det andre er han bekymret for vannkvaliteten med forurensning fra sprengladninger mm., særlig hvis han må bruke vannet fra Silåga under ei evt. anleggstid, noe ordlyden i sitatet ovenfor antyder. Han har dessuten veldig god kjennskap til grunnen i området for den evt. rørtraseen og mener den består av atskillig hardere berg enn utbygger har regnet med. Kostnadene i prosjektet, som NVE i utgangspunktet anser å ligge "blant de dårligste 20 prosentene av disse prosjektene" (side 28), mener han derfor vil bli mye høyere enn kalkulert og gjøre lønnsomheten i prosjektet enda dårligere enn utbygger og NVE har lagt til grunn.

For egen regning vil Naturvernforbundet legge til at brønnboring etter vann ikke nødvendigvis gir noe sikkert resultat hvorfor f.eks. firmaet Nordnorsk Brønnboring AS har redusert sin tidligere vanngaranti på 2000 liter til 1500 liter i døgnet pr. hull. Det er også eksempler på at borehull har medført tilsig på bare 300 liter i døgnet. Et evt. Silåga kraftverk kan derfor i verste fall undergrave hele gårdsdriften til Benny Silåmo, en betydelig lokalt negativ samfunnsmessig konsekvens.

Det er hevet over tvil at et evt. Silåga kraftverk bare kan bære seg økonomisk dersom det får nytte godt av subsidieringen gjennom el-sertifikatordningen hvilket forutsetter at kraftverket igangsettes før 31.12.2021 for deretter har regjeringen bestemt at ordningen avvikles. Samfunnsøkonomisk vil den subsidierte krafta fra et evt. Silåga Kraftverk bidra til et enda større kraftoverskudd enn det allerede er i Norge, beregnet til rundt 15 TWh hvert år fram til 2030 i regjeringens Energimelding (St.mld. nr. 25 (2025-2016)). 75% av krafta fra Silåga, 4,5 GWh av totalt 6,0 GWh, vil dessuten bli produsert i sommerhalvåret (1/5 – 30/9) da behovet er minst (jfr. side 4 i NVEs "Bakgrunn for vedtak"). Det er kort og godt ikke behov for krafta fra Silåga.

Det er heller ikke plass til den evt. krafta fra Silåga på det eksisterende linjenettet, skriver Helgeland Kraft AS i sin høringsuttalelse (jfr. side 13 i NVEs "Bakgrunn for vedtak"). Det betyr at Heinbergåga Kraft AS må bekoste oppgradering av linjenettet ut av området, noe som ytterligere undergraver økonomien i prosjektet og på sikt vil medføre økt nettleie for strømkundene.

Ut fra punktene 1) – 5) mener Naturvernforbundet i Rana og omegn at NVE i konsesjonsvedtaket for Silåga kraftverk på sviktende og dels feilaktig grunnlag har overvurdert den samfunnsmessige verdien av tiltaket og tilsvarende undervurdert skader og ulemper for allmenne og private interesser. Vilåret for å gi konsesjon etter Vannressurslovens §25 er dermed ikke tilstede. Naturvernforbundet anmoder derfor Olje- og energidepartementet om å omgjøre NVEs beslutning og avslå konsesjon til Silåga kraftverk.

Mo i Rana 11.07.2018

For Naturvernforbundet i Rana og omegn,

Dag Johansen
styremedlem

